

Фомічова Наталя Василівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКУВАННЯ У ІТ-СФЕРІ

Активний прогрес у галузі інформаційних технологій впливає на всі сфери людської діяльності, тому особливе місце в цьому процесі займає всесвітня мережа Інтернет. Разом з появою нових технологій виникають нові правовідносини, що в кінцевому викликає необхідність їх врегулювання.

Метою даного дослідження є аналіз питань, відповідей на ці питання та зарубіжний досвід з приводу спадкування у сфері ІТ. Важливим є те, що саме залишається після смерті людини в мережі Інтернет, що насправді нам належить, які віртуальні об'єкти після нашої смерті ми зможемо залишити нашим спадкоємцям.

Правовідносини спадкування регулюються Цивільним Кодексом України 2003 року (далі ЦК України). Так, згідно ст. 1216 ЦК України спадкуванням є перехід прав і обов'язків фізичної особи до інших осіб. До складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Ст. 1219 ЦК України визначає права та обов'язки особи, що не входять до складу спадщини, зазначений перелік є вичерпним[1]. Тож права та обов'язки, що виникають в сфері існування мережі Інтернет також входять до складу спадщини.

Більшість соціальних мереж вже давно перестали бути лише місцем для розваг, натомість вони стали важливим елементом особистісного розвитку та бізнесу, а отже, набули певної матеріальної цінності. Після смерті людини її віртуальні здобутки (віртуальні об'єкти) в прямому сенсі потрапляють в правовий лімб. Це пов'язано з тим, що ви нізащо не знайдете чітко прописаного і уніфікованого механізму спадкування віртуального майна.

На сьогодні в цивільному законодавстві поки що відсутній єдиний правовий підхід та механізм спадкування віртуального майна, однак з'являються окремі законодавчі ініціативи врегулювання цих питань в інших державах, таких як: Америка, Китай та Південна Корея. Наприклад, в одному із Середньо Атлантичних штатів прийнятий закон, норми якого регулюють спадкування облікових записів в онлайн-сервісах. На законодавчому рівні цього штату встановлено, що юрист, який реалізовує заповіт (виконавець заповіту), може передати акаунти в соціальних мережах, електронну пошту, підписки на сервіси визначеному в заповіті члену сім'ї померлої особи-спадкодавця. Закон також визначає широке тлумачення цифровим активам, що позитивно вплине на подальший розвиток віртуального спадкування[2].

Можливість передачі облікового запису «домену» (акаунту) спадково є складовою системи захисту прав та інтересів як фізичних, так і юридичних осіб. У випадку з фізичною особою, персональний сайт складає особисту значущість для конкретної людини. А після її смерті – і для всіх членів сім'ї. У випадку, коли в мережі Інтернет зберігалися об'єкти інтелектуальної власності, а саме: вірші, музика, художні твори, з настанням смерті такої особи (автора) може зникнути і вся її праця. У випадку, коли йдеться про юридичну особу (бізнес), група в соціальній мережі або на сайті може бути важливою частиною системи маркетингу і навіть основним інструментом отримання прибутку, наприклад, якщо це інтернет-магазин або комерційні онлайн-сервіси.

Отже, зі смертю особи-спадкодавця (власника або адміністратора інтернет-ресурсу) можливість управління такими проектами може бути загублена, а їх відновлення спричинить значні фінансові та часові витрати, яких можна було б уникнути, маючи можливість заздалегідь визначити і призначити спадкоємця [3].

Однією з соціальних мереж, яка звернула увагу на проблеми, що виникають у зв'язку із смертю власника акаунту стала мережа «Facebook». Користувачу

надається можливість визначити долю свого облікового запису власноруч або обрати розпорядника акаунта, також якщо буде встановлено, що акаунт знаходиться в пам'ятному статусі (стан акаунта, коли він фактично не функціонує, але зберігає певні функції), зберігач (особа, яку наділили правами розпоряджатися акаунтом) зможе вчиняти певні дії від імені першочергово власника облікового запису[4].

Зважаючи на невідомий прогрес і розвиток людства, у кожного нового покоління зростає необхідність у користуванні мережею Інтернет та онлайн сервісами. Однак біологічна природа людей змушує кожного рано чи пізно замислитися над майбутньою долею віртуального майна. Саме тому спадкування віртуального майна це питання, яке з кожним днем стає більш актуальним до нас. Хоча частково в майновому праві і проходить початкова фаза становлення цифрового спадкування, та ще чимало часу потрібно, поки це питання повністю врегулюється на законодавчому рівні.

Отже, законодавство нашої країни поки ще не містить спеціальних норм щодо регулювання спадкування віртуальної власності. При цьому очевидним є той факт, що розвиток інтернет-технологій, поява нових сервісів та інструментів, безсумнівно, буде породжувати нові прецеденти, а отже – виникатиме необхідність у розробці нових механізмів регулювання цієї сфери як з точки зору програмного забезпечення, так і відповідної нормативно-правової бази. Поки ще не має правового механізму регулювання визначених правовідносин в нашій державі, Україна може скористатися досвідом передових країн світу, запозичивши деякі норми щодо спадкування віртуального майна. Одним з кроків до вирішення питань з спадковістю є необхідність прирівнювання віртуального майна до звичайного, а віртуальних об'єктів до об'єктів, які охороняються інтелектуальним правом.

Список використаної літератури:

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 1219.
2. Гаркуша М. Спадкування віртуального майна. - [Електронний ресурс]: Аналітика Інтелектуальна власність – режим доступу:
<https://ilaw.center/spadkuvannya-virtualnoho-majna/>.
3. Лиенко С. Что случается с акаунтами в интернете после смерти владельца - [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.cossa.ru/152/98997/>.
4. Facebook по наследству. - [Електронний ресурс]: газета.ru. – режим доступу: https://www.gazeta.ru/tech/2015/02/12_a_6410285.shtml.